

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 2008/87**

**Karar Sayısı : 2011/95**

**Karar Günü : 9.6.2011**

**R.G. Tarih-Sayı : 28.12.2011-28156**

**İPTAL DAVASINI AÇAN:** Anamuhalefet (Cumhuriyet Halk) Partisi TBMM Grubu adına Grup Başkanvekili Hakkı Suha OKAY

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:** Danıştay 6. Dairesi

**İPTAL ve İTİRAZIN KONUSU:** 24.7.2008 günlü ve 5793 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

1) 3. maddesi ile değiştirilen 14.6.1973 günlü ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 51. maddesinin dördüncü fıkrasının,

2) 7. maddesi ile değiştirilen 2.3.1984 günlü ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü tümcelerinin,

3) 15. maddesi ile değiştirilen 3.5.1985 günlü ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun ek 3. maddesinin;

a) Birinci tümcesindeki " ve bu Kanunun 8 inci maddesinde yer alan ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak " ibaresinin,

b) 'Bu madde kapsamında yapılan her ölçekteki plân ve imar plânlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 17 nci maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümler uygulanmaz.' biçimindeki beşinci tümcesinin,

c) Yedinci tümcesinde yer alan " ve 19 uncu maddede belirtilen ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak kesinleşir ve yürürlüğe girer. " ibaresinin,

4) 42. maddesiyle değiştirilen 22.2.2005 günlü ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinin ikinci fıkrasının,

5) 43. maddesiyle değiştirilen 21.4.2005 günlü ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 32. maddesinin son fıkrasının ilk iki tümcesinin,

Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 10., 36., 63., 123., 125., 127. ve 153. maddelerine aykırılığının ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmalarına karar verilmesi istemidir.

## II- YASA METİNLERİ

### **A- Dava ve İtiraz Konusu Yasa Kuralları**

24.7.2008 günlü, 5793 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un iptali istenilen kuralları da içeren maddeleri şöyledir:

**'MADDE 3-** 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 51 inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

**'Milli Eğitim Bakanlığına tahsisli Hazine mülkiyetindeki taşınmazların Milli Eğitim Bakanlığı ile mutabık kalınarak tahsislerini kaldırmaya ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 46 ncı maddesine bağlı olmaksızın satışına Maliye Bakanı yetkilidir. Ayrıca bu taşınmazlardan Milli Eğitim Bakanlığınca uygun görülenler, Maliye Bakanlığı tarafından, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde özelleştirilmek üzere Özelleştirme İdaresi Başkanlığına bildirilir. Bunun üzerine söz konusu taşınmazlar Özelleştirme Yüksek Kurulunca özelleştirme kapsam ve programına alınır. Özelleştirme uygulamasına ilişkin iş ve işlemler 4046 sayılı Kanuna göre Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yürütülür.**

4046 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde taşınmazların özelleştirilmesi sonucu elde edilecek gelirler, özelleştirme giderleri düşüldükten sonra Hazineye aktarılır. Bu taşınmazların satışından elde edilen gelirleri, bir yandan genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir, diğer yandan ihtiyaç duyulan yerlerde okul yapımı ve onarımı amacıyla kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Sermaye ödenekleri yılı yatırım programıyla ilişkilendirilir.'

**MADDE 7-** 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'Başkanlık, gecekondü dönüşüm projesi uygulayacağı alanlarda veya mülkiyeti kendisine ait arsa ve arazilerde veya valiliklerce toplu konut iskan sahası olarak belirlenen alanlarda çevre ve imar bütünlüğünü bozmayacak şekilde her tür ve ölçekteki planlar ile imar planlarını yapmaya, yaptırmaya ve tadil etmeye yetkilidir. **Bu planlar; büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan alanlar için büyükşehir belediye meclisi tarafından, il ve ilçe belediye sınırları ile mücavir alanları içerisinde kalan alanlar için ilgili belediye meclisleri tarafından, beldelerde ve diğer yerlerde ilgili valilik tarafından, planların belediyelere veya valiliğe intikal ettiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aynen veya değiştirilerek onaylanır. Belediyeler ve valilik tarafından üç ay içerisinde onaylanmayan planlar Başkanlık tarafından re'sen onaylanır. Belediyeler, valilik veya Başkanlık tarafından onaylanan bu planlar; askı, ilan ve itiraza dair kararlar da dahil olmak üzere 3194 sayılı İmar Kanunu hükümlerine göre belediyeler ve ilgili kamu kurumları tarafından yapılacak tüm işlemler Başkanlık tarafından re'sen yapılmak suretiyle yürürlüğe konur.'**

**MADDE 15-** 3194 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'EK MADDE 3- Özelleştirme programındaki kuruluşlara ait veya kuruluş lehine irtifak ve/veya kullanım hakkı alınmış arsa ve araziler ile özel kanunları uyarınca özelleştirilmek üzere özelleştirme programına alınan arsa ve arazilerin, 3621 sayılı Kıyı Kanunu veya 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan yerler dahil olmak üzere genel ve özel kanun hükümleri kapsamında yer alan tüm alanlarda imar planlarını yapmaya ve onaylamaya yetkili olan kurum veya kuruluşlardan görüş alınarak çevre imar bütünlüğünü bozmayacak her tür ve

ölçekte plan, imar planı ile değişiklik ve revizyonları müellifi şehir plancısı olmak üzere Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılarak veya yaptırılarak Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanmak ve Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle kesinleşir **ve bu Kanunun 8 inci maddesinde yer alan ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak yürürlüğe girer.** İlgili kuruluşlar bu madde kapsamında yapılan planları devir tarihinden itibaren beş yıl süreyle değiştiremezler. Bu süre içerisinde imar planlarına ilişkin olarak, verilecek mahkeme kararlarının gereklerinin yerine getirilmesini teminen yapılacak imar planı değişikliğine ilişkin iş ve işlemler Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca bu maddede belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilir. İlgili kuruluşlar görüşlerini onbeş gün içinde bildirirler. **Bu madde kapsamında yapılan her ölçekteki plan ve imar planlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 17 nci maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümler uygulanmaz.** Özelleştirme sürecinde ihtiyaç duyulması halinde, bu planlara göre yapılacak imar uygulamasına ilişkin parselasyon planları Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yapılır veya yaptırılır. Bu parselasyon planları Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca onaylanır **ve 19 uncu maddede belirtilen ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak kesinleşir ve yürürlüğe girer.** Bu planlara göre yapılacak yapılarda her türlü ruhsat ve diğer belgeler ile izinler, ilgili mevzuat çerçevesinde yetkili kurum ve kuruluşlarca verilir.'

**MADDE 42-** 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'**Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir. Aktarma işlemi ilgili bakanın onayıyla yapılır ve bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz. İş, il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılır. İl özel idareleri de bütçe imkanları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçesinden ödenek aktarabilir. Bu fıkraya göre, bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından aktarılacak ödenekler ile gerçekleştirilecek yatırımlar, birinci fıkra da öngörülen görev alanı sınırlamasına tabi olmaksızın bütün il sınırları içinde yapılabilir.'**

**MADDE 43-** 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş, son fıkrasının ilk iki cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

'Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi (TCDD) Genel Müdürlüğünün mülkiyetindeki taşınmazlardan yatırım planları, işletmecilik esasları ve bu konuda oluşturulacak komisyonun teknik değerlendirmesi dikkate alınarak işletmecilik fazlası taşınmazların belirlenmesine ve bu taşınmazların satışına karar verilmesine TCDD Yönetim Kurulu yetkilidir.

İmar planında TCDD alanı veya TCDD hizmet alanı olarak ayrılan taşınmazlar ancak imar planı değişikliği yapılarak satışa konu edilebilir.

Satış bedelleri TCDD tarafından yeni demiryolu inşaatı ve mevcut demiryollarının bakımı, onarımı ve iyileştirilmesi ile demiryolu araçlarının temininde kullanılır.

Bu taşınmazların satışına ilişkin iş ve işlemler TCDD Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilir. Bu satışlarda 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (c) alt bendinde sayılan ihale usullerinden biri uygulanır. Bu ihalelerde hangi usulün uygulanacağına, taşınmazın niteliği ve değer tespit sonuçları dikkate alınarak TCDD Yönetim Kurulunca karar verilir.

TCDD Yönetim Kurulu, Genel Müdürlükte taşınmazların idaresinden sorumlu genel müdür yardımcısı ve daire başkanı, mali işler daire başkanı, yatırım ve planlamadan sorumlu daire başkanı ve emlak şube müdüründen; bölge müdürlüklerinde taşınmazlardan sorumlu bölge müdür yardımcısı, taşınmaz idaresinden sorumlu müdür, yol müdürü, mali işler müdürü ve emlak şefinden oluşan değer tespit komisyonunu, yedek üyeler de dâhil olmak üzere görevlendirir. TCDD Yönetim Kurulu, Genel Müdürlükte mali işlerden sorumlu genel müdür yardımcısı, taşınmaz idaresinden sorumlu daire başkanı, hukuk müşaviri, mali işler daire başkanı ve taşınmaz dairesi ihale şube müdüründen; bölge müdürlüklerinde mali işlerden sorumlu bölge müdür yardımcısı, hukuk müşaviri, taşınmaz idaresinden sorumlu müdür, mali işler müdürü ve taşınmaz ihale birim şefinden oluşan ihale komisyonunu, yedek üyeler de dâhil olmak üzere görevlendirir.

Değer tespit komisyonu, 4046 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (b) alt bendinde belirtilen usul ve esaslara göre çalışır. Komisyon, aynı maddenin birinci fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendinde belirtilen değer tespit yöntemlerinden en az birini uygulamak suretiyle değer tespiti yapar. Değer tespiti TCDD Yönetim Kurulu onayı ile kesinlik kazanır. İhale komisyonu, 4046 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (b) alt bendinde belirtilen usul ve esaslara göre çalışır. İhale komisyonu, belirlenen ve ilan edilen ihale usulü çerçevesinde ihaleyi gerçekleştirir. İhale komisyonunca alınan ihale kararı, TCDD Yönetim Kurulunun onayı ile kesinlik kazanır. Kesinleşen ihale kararı kamuoyuna duyurulur.

İşletmecilik fazlası taşınmazların kamu kurum ve kuruluşlarına ihale yöntemine tabi olmaksızın satışına ve satış bedelinin dörtte birini peşin, kalan bedele kanuni faiz uygulanmak suretiyle iki yılı geçmemek üzere taksitlendirilmesine ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye TCDD Yönetim Kurulu yetkilidir. Toplu Konut İdaresi Başkanlığına yapılan satışlarda mülkiyetin devri TCDD tarafından takyidat konulmaksızın ve teminat alınmaksızın peşinatın ödenmesinden sonra gerçekleştirilir.'

**'Satışı ve değerlendirilmesi yapılacak taşınmazlar, TCDD Genel Müdürlüğü tarafından çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla yapılan veya yaptırılan her ölçekteki imar ve parselasyon planları, büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan alanlar için büyükşehir belediye meclisi tarafından, il, ilçe ve belde belediye sınırları ile mücavir alanları içerisinde kalan alanlar için ilgili belediye meclisleri tarafından, diğer yerlerde ilgili valilik tarafından, planların belediyelere veya valiliğe intikal ettiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aynen veya değiştirilerek onaylanması suretiyle yürürlüğe girer. Üç ay içerisinde onaylanmayan planlar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından re'sen yürürlüğe konulur.'**

'Ayrıca, TCDD'ye ait işletmecilik fazlası taşınmazlardan TCDD Yönetim Kurulunca uygun görülenler 4046 sayılı Kanun çerçevesinde özelleştirilmek üzere Özelleştirme İdaresi

Başkanlığına bildirilir. Bunun üzerine söz konusu taşınmazlar Özelleştirme Yüksek Kurulunca özelleştirme kapsam ve programına alınır. Özelleştirme uygulamasına ilişkin iş ve işlemler 4046 sayılı Kanuna göre Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yürütülür. Özelleştirme uygulamaları sonucunda elde edilecek gelirler, özelleştirme giderleri düşüldükten sonra tahsilini izleyen onbeş gün içerisinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca TCDD Genel Müdürlüğüne aktarılır.'

### **B- Dayanılan Anayasa Kuralları**

Dava dilekçesinde ve başvuru kararında Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 10., 36., 63., 123., 125., 127. ve 153. maddelerine dayanılmıştır.

### **III- İLK İNCELEME**

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, E.2008/87 sayılı dosyanın 18.9.2008 günü ve E.2010/13 sayılı dosyanın 25.2.2010 gününde yapılan ilk inceleme toplantılarında başvurularda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma istemlerinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

### **IV- BİRLEŞTİRME KARARI**

E.2010/13 sayılı itiraz başvurusuna ilişkin davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2008/87 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2008/87 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 25.2.2010 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

### **V- ESASIN İNCELENMESİ**

Dava dilekçesi, başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin raporlar, dava konusu Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

#### **A- Kanun'un 3. Maddesiyle Değiştirilen 14.6.1973 Günlü, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 51. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının İncelenmesi**

Dava dilekçesinde, iptali istenen kural ile Milli Eğitim Bakanlığına tahsisli Hazine mülkiyetindeki taşınmazların satılması konusunda somut ve objektif kriterler konulmadan, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 46. maddesinden muaf olacak şekilde Maliye Bakanına yetki tanınmasının keyfi uygulamalara yol açabileceği ve yasama organına ait aslî düzenleme yetkisinin yürütmeye devredilmesi niteliğinde bulunduğu; ayrıca bu taşınmazların millî emlak müdürlükleri tarafından ilânen açık artırma usulü ile değil Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme adı altında satılmasının ve bunlardan elde edilecek gelirin il özel idareleri yerine Hazineye verilmesinin kamu yararı ile bağdaşmadığı, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7. ve 8. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralda, Milli Eğitim Bakanlığına tahsisli Hazine mülkiyetindeki taşınmazların Milli Eğitim Bakanlığı ile mutabık kalınarak tahsislerini kaldırmaya ve 5018 sayılı Kanun'un 46. maddesine bağlı olmaksızın satışına Maliye Bakanının yetkili olduğu; bunlardan Millî Eğitim Bakanlığınca uygun görülenlerin özelleştirilmek üzere Özelleştirme

İdaresi Başkanlığına bildirileceği ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde özelleştirme kapsam ve programına alınıp özelleştirilecekleri düzenlenmektedir. Ayrıca bu taşınmazların malî ve hukukî yönden özelleştirmeye hazırlanması ve özelleştirme uygulamasına ilişkin işlemlerin anılan Kanun çerçevesinde görevli kuruluşlar tarafından yürütülmesi öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 6. maddesinde *'Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir. Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organların eliyle kullanır. Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz'; 7. maddesinde 'Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.'; 8. maddesinde 'Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.'* denilmiştir.

Anayasa'nın anılan maddeleri uyarınca yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının Anayasa'ya uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle, Anayasa'da öngörülen ayırık durumlar dışında, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda, yasa ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisi verilemez. Temel kuralları koymadan, ölçüsünü belirlemeden ve sınırı çizmeden yürütmeye düzenleme yetkisi veren kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırı düşer.

Millî Eğitim Bakanlığına tahsisli Hazine mülkiyetindeki taşınmazlardan gerekli görülenlerin bu Bakanlıkla mutabık kalınarak tahsislerini kaldırma ve satma konusunda Maliye Bakanına verilen yetki genel bütçe kapsamındaki idarelerin sahip oldukları taşınmazlara ilişkindir. Bu taşınmazların 1739 sayılı Kanun'un 51. maddesinin beşinci fıkrası gereğince 4046 sayılı Kanun hükümlerine göre özelleştirilmeleri sonucunda elde edilecek gelirler özelleştirme giderleri düşüldükten sonra Hazineye aktarılmakta olup ihtiyaç duyulan yerlerde okul yapımı ve onarımı amacıyla kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine ödenek kaydedilmesi konusunda Maliye Bakanına yetki verilmektedir. Satılacak taşınmazların tespitinin ise kuraldaki *'Millî Eğitim Bakanlığı ile mutabık kalınarak'* ibaresinden Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri ile Maliye Bakanı tarafından birlikte yapılacağı anlaşılmaktadır. Anayasa, 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre kalkınma plân ve programları doğrultusunda millî eğitim hizmetlerini yürütmek Milli Eğitim Bakanlığının görevi olup, tahsisinin kaldırılması ya da satışına karar verilmesi gerekli olan taşınmazların belirlenmesinde Millî Eğitim Bakanlığının mutabakatının aranması belirtilen görev kapsamındadır. Bu nedenle kuralın temel ilkeleri koymadığından ya da sınırlarının belirsizliğinden söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 6., 7. ve 8. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

**B- Kanun'un 7. Maddesiyle Değiştirilen 2.3.1984 Günlü, 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu'nun 4. Maddesinin Birinci Fıkrasının İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Cümlelerinin İncelenmesi**

Dava dilekçesinde, iptali istenen kural ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca belirli alanlara ilişkin olarak yapılan ya da yaptırılan her ölçekteki plâna ilişkin olarak valilikler ya da belediyelere yalnızca onaylama ya da değiştirilerek onaylama seçeneklerinin sunulduğu, buna karşılık plânların geri çevrilmesi imkânının tanınmamasının yerinden yönetim ilkesi ile bağdaşmadığı, bu durumun yerel yönetimlerin kendi yöreleri ile ilgili imar ve parselasyon plânları konularında karar alma ve uygulama haklarını sınırlayıp ortadan kaldırması ve ayrıca düzenlemenin kamu yararı amacını da taşımaması nedeniyle kuralın Anayasa'nın 2., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralda, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının çevre ve imar bütünlüğünü bozmayacak şekilde her tür ve ölçekteki plânlar ile imar plânlarını yapma, yaptırma ve tadil etme yetkisi bulunduğu gecekondü dönüşüm projesi uygulayacağı alanlar veya mülkiyeti kendisine ait arsa ve araziler ya da valiliklerce toplu konut iskân sahası olarak belirlenen yerlere ilişkin hazırladığı ya da hazırlattığı plân ve imar plânlarının Büyükşehir belediye sınırları ya da mücavir alanları içerisinde kalanların Büyükşehir belediye meclisleri; il ve ilçe sınırları içerisindekilerin ilgili belediye meclisleri; beldelerde ve diğer yerlerde ise valilikler tarafından, bunların kendilerine intikal ettirilmesinden itibaren en geç üç aylık süre içinde aynen veya değiştirilerek onaylanması öngörülmekte yerinden yönetim organlarınca kendilerine intikal ettirilen bu plân ve imar plânlarının üç aylık süre içinde onaylanmaması hâlinde Başkanlığa bunları resen onaylama ve yürürlüğe koyma yetkisi tanınmakta, bu plân ve imar plânlarına ilişkin İmar Kanunu çerçevesinde yapılması gereken her türlü askı, ilân, itiraz işleminin Başkanlıkça resen yapılması hüküm altına alınmaktadır.

Anayasa'nın 123. maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği öngörüldükten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmıştır. İdarenin bütünlüğü, merkezi devlet modelinin yönetim alanındaki temel ilkesi olup, bu ilkeyle, idarenin yerine getirdiği çeşitli görevlerle bu görevleri yerine getiren kurumlar arasında birlik sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içerisinde çalışması öngörülmüştür.

Mahalli idarelere ilişkin Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında, bunların il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri oldukları, ikinci fıkrasında yerel yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Maddenin beşinci fıkrasında ise merkezi idarenin, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu belirtilmektedir.

Anayasa'da imar planlarına ilişkin yetkinin merkezi idare ya da yerel yönetimlere ait olduğu konusunda bir kural yer almamakta olup ihtiyaçlara göre bu hususun belirlenmesi Yasakoyucuya aittir.

Mahalli müşterek ihtiyaç, herhangi bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayan kişi, aile, zümre ya da sınıfın özel çıkarlarını değil, aynı yörede birlikte yaşamaktan doğan somut durumların yarattığı, yoğunlaştırdığı ve sürekli güncelleştirdiği, özünde etkinlik, ölçek ve sağladığı yarar bakımından yerel sınırları aşmayan, bölünebilir ve rekabet konusu olabilen yerel ve kamusal hizmet karakterinin ağır bastığı ortak beklentileri ifade etmektedir. Anayasa'da il, belediye ya da köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarının neler olduğu belirlenmemiş, bunun saptanması kanuna bırakılmıştır. Bu durumda kanun, kamu yararını gözeterek, Anayasa sınırları içinde merkezi yönetimle yerel yönetim arasındaki görev sınırlarını belirleyebilir. İdarenin bütünlüğü ilkesinden hareketle düzenlemenin yerel yönetimleri ortadan kaldırma ya da etkisiz kılma amacına yönelik olmaması, belirli alanlar bakımından belirli koşullara bağlı ve yerel yönetimlere bir yük ya da borç getirmeden kimi görev ve yetkilerin merkezi yönetim birimine bırakılması mümkündür.

Nazım plânlar, imar plânları ve uygulama plânlarının yapımı ve değiştirilmesi, temelde belediyelerden başlayıp merkezi yönetime kadar çeşitli düzeylerdeki karar verme süreci sonunda tamamlanır. Yerel ölçekteki gereksinimlere getirilen çözümlerin aynı zamanda ülkenin genel ihtiyaçlarıyla da uyumlu olması gerekmektedir. Bu yüzden söz konusu plânlar, merkezi yönetimin vesayet yetkilerini kullanarak yerel yönetimlerle birlikte gerçekleştirdiği siyasal, hukukî ve teknik belgelerdir. Bu plânların yapımı, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında anayasal, yasal ve teknik düzeyde işbirliği ve uyumu gerektirebilir.

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nun Ek 1. maddesi gereğince kurulmuş Başbakanlığa bağlı ve tüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşudur. Yasa'da sayılan görev ve yetkileri incelendiğinde Başkanlığın ülkemizdeki konut üretim sektörünün teşvik edilerek hızla artan konut talebinin plânlı bir şekilde karşılanmasında önemli işlevler üstlendiği görülmektedir.

Ülkenin konut sorununu çözmek üzere kurulan Toplu Konut İdaresi Başkanlığına, gecekondü dönüşüm projesi uygulanacak alanlarla, toplu konut alanlarıyla sınırlı olarak çevre ve imar bütünlüğünü bozmayacak şekilde imar plânı yapma yetkisinin verilmesi sosyal devlet ilkesi kapsamındadır. Toplu Konut İdaresi Başkanlığına verilen imar plânı yapma yetkisi yerel yönetimleri dışlamamakta; Kanun, belediye meclislerine veya valiliklere Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca yapılan ya da yaptırılan imar plânlarını üç ay içerisinde aynen ya da değiştirerek onaylama yetkisini vermektedir. Üç aylık sürenin ise yerel yönetimlerin plânı incelemeleri ve ilgili kuruluş ve tarafların görüşlerinin de alınmasına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Kural ile ilgili belediye ya da valiliklerin onaylama işlemini süresi içinde yapmayarak bu görevlerini ifadan kaçınmaları ya da çeşitli nedenlerle bu işlemlerin gecikmesi durumunda Başkanlığa resen onay yetkisi tanınması ve bu bağlamda söz konusu plânlara ilişkin İmar Kanunu çerçevesinde yapılması gereken her türlü askı, ilan, itiraz işleminin Başkanlıkça resen yapılmasına olanak tanınması, yerel yönetimlerin bu husustaki yetkilerinin takdire bağlı olarak kaldırılması olarak nitelendirilemez. Buna göre, gecekondulaşmanın önlenmesi ve toplu konut ihtiyacının karşılanması gibi kamu yararının gerekli kıldığı hallerde belirli nitelikteki

taşınmazlara ya da bölgeye ilişkin olarak imar konusunda merkezi idare kuruluşlarına imar plânları yapma yetkisi verilmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 2., 123. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

**C- Kanun'un 15. Maddesiyle Değiştirilen 3.5.1985 Günlü, 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun Ek 3. Maddesinin Bölümlerinin İncelenmesi**

**1- Birinci Cümle'nin 've bu Kanunun 8 inci maddesinde yer alan ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak' İbaresini**

Dava dilekçesinde, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılan ya da yaptırılan ve Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanan imar plânı ve parselasyon plânlarına ilişkin işlemlerin İmar Kanunu'nun 9. maddesinde belirtilen askı sürelerine tâbi olmaktan çıkarılmasının ilgililerin bu işlemlere süresinde itiraz imkânlarını fiilen ortadan kaldırarak yargı yolunu ve hak arama özgürlüğünün kullanılmasını zorlaştırması ve ayrıca benzeri nitelikteki yasal düzenlemelere yönelik Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerinin gözetilmemesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 153. maddelerine aykırı olduğu; itiraz başvurusunda ise Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanan plânların ilan ve askıdan muaf olarak yürürlüğe girmesinin bu plânlar bakımından ayrıcalıklı statü oluşturduğunu ve bunlardan etkilenenlerin dava haklarını kullanmaları bakımından ortaya çıkan farklı durum nedeniyle kuralın Anayasa'nın 5. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralda, özelleştirme programındaki kuruluşlara ait ya da onlar lehine irtifak veya kullanım hakkı tesis edilmiş arsa ve araziler ile özel kanunları uyarınca özelleştirilmek üzere özelleştirme programına alınan arsa ve arazilere ilişkin Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılan ya da yaptırılan imar plânları ile bunlara bağlı parselasyon plânlarının Yasa'nın 8. maddesinde belirtilen ilan ve askı yükümlülüklerinden muaf olarak Özelleştirme Yüksek Kurulunun onayı ve Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla birlikte yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk devleti, 36. maddesinde hak arama özgürlüğü, 125. maddesinde de idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmektedir.

3194 sayılı İmar Kanunu, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plân, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla çıkarılmış olup, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak plânlar ile inşa edilecek resmî ve özel bütün yapıları kapsamaktadır. Kanun'un 8. maddesinde, imar plânlarının belediye meclisince, belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak plânların ise valilikçe onaylanacağı, her iki plânın 1 ay süre ile ilan edileceği, bir aylık ilan süresi içinde yapılacak itirazların da 15 gün içinde kesin karara bağlanacağı öngörülmüştür. Maddenin gerekçesinde de imar planlarının, 5 yıllık kalkınma planı ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve fiziki planların bütününde sosyo-ekonomik esasa dayalı düzenlemenin getirilmesi, bu suretle şehirlerin gelişmesinin Bölge Planları ile yönlendirilmesi ile imar planlamalarında sürenin asgariye indirilmesi ve aynı zamanda mahalli koşulların plana sağlıklı olarak yansımaları için Valilik ve Belediyelere plan yapma yetkisini tanıyan hükmün getirildiği; ayrıca, halkın kendisi için yapılan imar planlarının aleniyetinin sağlanmasının amaçlandığı vurgulanmıştır.

Bu durumda İmar Kanunu'nda ilanlar için öngörülen askı süresinin imar plânlarının ve değişikliklerinin alenî olmasına dayandığı ve ilgililerin idareye yapacakları itirazlar için getirildiği anlaşılmaktadır.

Dava konusu kuralla sözü edilen taşınmazlara ilişkin olarak İmar Kanunu'nun 8. maddesindeki imar plânlarının onaylanmasının ardından kamuoyuna mahalli araçlarla duyuru yapılarak aleniyetin sağlanması ve bu süre içinde yapılan itirazlar sonucunda kesinleşmesi yönteminden vazgeçilmekte, imar plânları ile bunlara bağlı parselasyon plânlarının Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanması ve Resmî Gazete'de yayımlanmalarının ardından idari açıdan kesin ve uygulanması gereken bir işlem hâlini alması öngörülmekte, sözü edilen plânlardaki yanlışlık ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla ilgililerce idareye başvurulması ve idarenin de itiraza konu işlemi kaldırarak ya da değiştirerek plânlardaki hukuka aykırılıkları giderebilmesinin yolu kapatılmaktadır. Bu durumda, ilgililerin bu taşınmazlara ilişkin imar plânları ile bunlara bağlı parselasyon plânlarındaki hukuka aykırılıkların giderilmesi için yetkili ve görevli idari yargı mercilerine dava açmak dışında, bir başvuru imkânı kalmamaktadır. Kuralın imar plân ve değişikliklerini veya bunlara ilişkin onama işlemlerini askı sürelerine tâbi kılmamakla, yargı yolunu ve hak arama özgürlüğünün kullanılmasını zorlaştırdığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiş olduğundan, ayrıca 5., 10. ve 153. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

## **2- Beşinci Cümle**

Dava dilekçesinde, kuralın Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılacak veya yaptırılacak her ölçekteki plân ve imar plânlarının yapımı sürecinde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları ve koruma amaçlı imar plânlarını devre dışı bıraktığını, bu durumun kültür ve tabiat varlıklarını tehlikeye düşüreceğini, ayrıca plânların hazırlanmasında meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plândan etkilenenlerin katılımıyla toplantılar düzenlenmesi zorunluluğunun kaldırılmasının bu kişi ve kuruluşların bilgi birikimleri ve deneyimleri ile gereksinimler gözetilmeden plânların hazırlanmasına yol açacağı, düzenlemenin kamu yararına da dayanmaması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 63. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kuralda, özelleştirme programındaki kuruluşlara ait arsa ve arazilerle bu kapsamdaki alanlarda yetkili kurum ve kuruluşlardan görüş alarak müellifi şehir plâncısı olmak üzere imar plânları yapmaya ya da yaptırmaya yetkili olan Özelleştirme İdaresi Başkanlığının, bu süreçte 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 17. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümleri ile bağlı olmadığı esası getirilmiştir. Düzenleme karşısında, sit alanı olarak ilan edilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, özelleştirme programındaki kuruluşlara ait ya da onların lehine irtifak ya da kullanım hakkı alınmış taşınmazlara ilişkin yapılacak her ölçekteki plân ve imar plânları, 2863 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin anılan paragraflarındaki kısıtlamalara tâbi olmaksızın Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılacak ya da yaptırılabilir.

Anayasa'nın 63. maddesinin birinci fıkrasında tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri almak görevi Devlete verilmiş, ikinci fıkrasında ise, bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu

olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetlerin kanunla düzenleneceği esası getirilmiştir. Maddenin gerekçesinin ilgili bölümünde ise *'Devlet, tarih ve kültür varlıklarının korunmasını temin etmelidir. Devlet, bu varlıkların toplanmasını, bulunmasını, restorasyonunu, müzelerde teşhirini sağlamalı; tahriplerini, yurt dışına kaçırılmalarını önlemeli; yurtdışına taşınmış olanların yurda iadesini mümkün kılacak girişimlerde bulunmalıdır. Kanun koyucu, tarih ve kültür varlıklarını koruyucu tedbirleri ihtiva eden mevzuatı geliştirmelidir. (')* ifadeleri yer almaktadır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılacak olan taşınmazın özelleştirilmesinde başarılı ve etkin olunabilmesi, her şeyden önce özelleştirmeye konu varlıkların hukuksal durumlarının bütün yönleriyle açıklığa kavuşturulması, bu varlıkların özelleştirilmesini engelleyebilecek ve erteletebilecek yapısal, hukuksal, malî, teknik vb. sorunların belirlenmesi ve bunların süratle çözümlenmesine bağlıdır. Bu nedenle özelleştirme altyapısının titizlikle oluşturulması, daha sonraki aşamalarda karşılaşılabilecek sorunların önceden tespiti ve o konuda gerekli önlemlerin alınması, uygulamada hız ve verimliliğin artırılmasına katkı sağlamanın yanı sıra kamu aleyhine sorumluluk doğurabilecek durumları önemli ölçüde ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla koruma bölge kurulunca sit ilan edilen özelleştirme programına dâhil taşınmazlar yönünden her türlü plânların kısa sürede tamamlanması, özelleştirmenin etkinliği açısından gereklidir.

Koruma amaçlı imar plânlarının hazırlanması sürecinde ilgili meslek odaları plândan etkilenen hemşehriler ve sivil toplum örgütleriyle toplantılar düzenlenmesi; alanın konumu ve sit statüsü ve özellikleri göz önünde tutularak Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenecek mimar, restoratör mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, sosyolog, mühendis, peyzaj mimarı gibi meslek gruplarından belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanması yükümlülüğü Anayasal bir zorunluluk olmayıp 2863 sayılı Kanun ile getirilmiş düzenlemelerdir. Yasama yetkisinin asli bir yetki olması ve Türk hukukunda yasayla düzenleme alanının konu itibarıyla sınırlandırılmaması nedeniyle yasama organı dilediği alanı kuşkusuz Anayasa ilkelerine uygun olmak koşuluyla düzenleme yetkisini haizdir.

Özelleştirme programına dâhil taşınmazlarla ilgili (sit alanı ilan edilmiş olanlar da dâhil) her tür ve ölçekte plân, imar plânı ve değişiklik ile revizyonlarını yapma konusunda görevli ve yetkili olan Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 4046 sayılı Yasa ile kurulmuş Başbakan'a bağlı, kamu tüzel kişiliğine sahip, özel bütçeli bir kurumdur. Özelleştirme Yüksek Kurulu da aynı Yasa gereğince kurulmuş olup Başbakanın başkanlığında, Başbakanın belirleyeceği dört bakandan oluşmakta ve üyelerinin tamamının katılımı ile toplanıp oybirliği ile karar almaktadır. İptali istenilen kurala göre özelleştirme programındaki taşınmazlara ilişkin plânların onaylanması bu Kurulun görev ve yetkisindedir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılacak plânların müellifinin yani plânlamadan sorumlu kişinin her durumda şehir plâncısı olması zorunluluğu getirilmiş, ayrıca ilgili kuruluşlardan görüş alınması öngörülmüştür. Başkanlığın, sit alanlarına yönelik her ölçekteki plânları yaparken iptali istenilen cümledeki kural uyarınca bu alanlarda plânlar yapmaya ve onaylamaya yetkili kurum ve kuruluşlar olan koruma bölge kurullarından görüş alma, tarih, kültür ve tabiat varlıklarını ve değerlerini koruma ve çevre imar bütünlüğünü bozmama, istisna tutulan 2863 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin iki paragrafı dışındaki düzenlemelere uygun olarak anılan Yasa'daki ilke ve yükümlülüklerle uymak zorunda olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla Anayasa'nın 63. maddesinde Devlete verilen tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri almak görevinin plânlama sürecinde yer alan organlar aracılığıyla yerine getirilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 63. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

**3- Yedinci Cümleinin " ve 19 uncu maddede belirtilen ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak kesinleşir ve yürürlüğe girer." İbaresini**

Dava konusu kuralla, özelleştirme programındaki kuruluşlara ait ya da onlar lehine irtifak veya kullanım hakkı tesis edilmiş arsa ve araziler ile özel kanunları uyarınca özelleştirilmek üzere özelleştirme programına alınan arsa ve arazilere ilişkin Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılan ya da yaptırılan imar plânlarına göre yapılacak imar uygulamalarına ilişkin Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca onaylanan parselasyon plânlarının Kanun'un 19. maddesinde belirtilen ilan ve askı yükümlülüklerinden muaf olarak yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

Birinci cümleinin yukarıda belirtilen 've 19 uncu maddede belirtilen ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak kesinleşir ve yürürlüğe girer.' ibaresinin iptaline ilişkin gerekçelerle incelenen ibare Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

#### **D- Kanun'un 42. Maddesiyle Değiştirilen 22.2.2005 Günlü, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi**

Dava dilekçesinde, iptali istenilen fıkranın birinci cümlesindeki kuralla bakanlık ve diğer merkezi idare kuruluşlarının, kendilerinin görev alanına girdiği için yapmak durumunda oldukları yatırımları il özel idarelerine devretmelerine ve bu konularda il özel idarelerini görevlendirmelerine olanak tanınmasının yerinden yönetim ilkesi ile bağdaşmadığı, bu yolla il özel idarelerinin karar verme yetkilerinin ortadan kaldırıldığı, özerkliklerinin zedelandığı ve kuralın kamu yararına da dayanmadığı, bu nedenlerle Anayasa'nın 2., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralla, bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıkların ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımların, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilecekleri esası getirilmektedir. Bu kapsamdaki yatırımlara ilişkin aktarma işleminin ilgili bakanın onayıyla yapılacağı ve bu ödeneklerin tahsis amacı dışında kullanılamayacağı; işlerin, il özel idaresinin tâbi olduğu usûl ve esaslara göre sonuçlandırılacağı, il özel idarelerinin bütçe imkânları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçesinden ödenek aktarabilecekleri öngörülmekte; ayrıca bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından aktarılacak ödenekler ile gerçekleştirilecek bu kapsamdaki yatırımların, görev alanı sınırlamasına tâbi olmaksızın bütün il sınırları içinde yapılabileceği ifade edilmektedir.

İptale konu fıkranın gerekçesi incelendiğinde yapılan değişiklikle bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından yürütülen görev ve hizmetlere ait yatırımlar ile Devlet ve il yollarının yapımı, iyileştirilmesi ve diğer işlerin, il genelinde mahalli katkılar da sağlanmak

suretiyle il özel idareleri eliyle gerçekleştirilmesi ve sonuçlandırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 127. maddesine paralel olarak 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, il özel idareleri, il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Anayasa'da merkezi yönetim - yerel yönetim ayrımının yapılması, yerel yönetimlerin organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, seçimlerinin süreli olması, kararlarını kendi organları eliyle alması ve uygulatması, kendilerine özgü bütçelerinin bulunması gibi yetki ve ayrıcalıkların tanınmış olması, bu idarelerin özerkliklerinin göstergeleridir. İdari özerklik, icrai karar alma yetkisini de içermektedir. Merkezi idarenin bu kuruluşlar üzerindeki vesayet yetkisi yerindelik ve hukukilik denetimleriyle sınırlı olup, ona yerinden yönetim kuruluşları yerine geçerek icrai karar alma yetkisi vermez.

Buna karşılık, egemenliğin tekliği ve üniter devlet yapısının da bir gereği olan 'idarenin bütünlüğü' ilkesi, merkezi idare kuruluşları ile yerinden yönetim kuruluşlarının ve dolayısıyla da il özel idarelerinin birbirinden bağımsız parçalı yapılar olmasını değil, toplumsal ve kamusal yararı sağlayacak bir etkinliğe dönük işbirliği içinde bulunmalarını gerekli kılabilir. İncelenen fıkra da sayılan il sınırları içindeki yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımların mahalli niteliğinin de bulunduğu görülmektedir. Bu da il sınırları içinde merkezi kuruluşlar ya da il özel idareleri tarafından yürütülen hizmetlerin bütünlük ve uyum içinde gerçekleştirilmesi için zorunlu olabilir.

Merkezi idare tarafından ödeneği karşılanan, kanun gereği merkezi yönetimin görev alanına giren, fakat mahalli niteliği de bulunan il sınırları içindeki yapım, bakım, onarım gibi kamusal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik birçok iş ve yatırımın, uygun şartlarda ve zamanında yapılmasını sağlamaya, kamu kaynaklarının yerinde kullanılmasının teminine yönelik düzenlemenin, il özel idaresinin karar organlarının o yörede oturanlar tarafından seçimle işbaşına getirilmiş olmaları nedeniyle demokratik ilkelere aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır. Bakanlıklar ya da merkezi idare kuruluşları tarafından kararlaştırılmış ve merkezi yönetimin görev alanına giren bu yatırımlara ilişkin ödeneklerin, ilgili il özel idarelerine aktarılması ve bu yatırımın il özel idarelerinin tâbi olduğu hükümlere göre yerine getirilmesi esası benimsendiğinden kuralın yerinden yönetim ilkesine aykırılığından söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 123. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

**E- Kanun'un 43. Maddesiyle Değiştirilen 21.4.2005 Günlü, 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 32. Maddesinin Onikinci Fıkrasının Değiştirilen Birinci ve İkinci Cümlelerinin İncelenmesi**

Dava konusu kuralla, TCDD Genel Müdürlüğünün mülkiyetinde olup işletmecilik fazlası taşınmazlarından satışına karar verilenlere ilişkin her ölçekteki imar ve parselasyon plânlarının çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla, bu Kurum tarafından yapılacağı ya da yaptırılacağı, bu plânların Kanun'a göre yetkili Büyükşehir belediye meclisleri, belediye

meclisleri ya da ilgili valilikler tarafından üç ay içinde aynen ya da değiştirilerek onaylanacağı, bu plânları aynen ya da değiştirerek onaylamaya yetkili yerinden yönetim organının üç ay içinde bu görevini yapmaması hâlinde onay işlemlerinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından re'sen yürürlüğe konulacağı öngörülmektedir.

Bazı imar ve parselasyon plânlarının yapılması ya da değiştirilmesi, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında anayasal, yasal ve teknik düzeyde işbirliğini ve uyumu gerekli kılabilir. İmar Kanunu'nun 8. maddesinde belediye ve mücavir alanlardaki imar plânlarının (nazım ve uygulama imar plânları) belediye meclisince, belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak plânların ise valilikçe onaylanması öngörülmüştür. Bunlar için bir ay süre ile ilan ve bu süre içinde yapılacak itirazların ise *'15 gün içinde kesin karara bağlanması'* prensip olarak kabul edilmiştir. Anılan maddede, onaylanmış plânlarda sonradan yapılacak değişiklikler de aynı usûle tâbi kılınmıştır.

Öte yandan, İmar Kanunu'nun 9. maddesinde, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının re'sen onama yetkisi düzenlenmiş ve bu kapsamda *'Bir kamu hizmetinin görülmesi maksadı ile resmi bina ve tesisler için imar plânlarında yer ayrılması veya bu amaçla değişiklik yapılması gerektiği takdirde, Bakanlık, valilik kanalı ile ilgili belediyeye talimat verebilir veya gerekirse imar plânının resmi bina ve tesislerle ilgili kısmını re'sen yapar ve onaylar'* kuralına yer verilmiş, madde gerekçesinde de *'ülke çapında önem taşıyan tesislerin yapımına imkan vermek, birden fazla belediyeyi ilgilendiren imar plânlarının yapımında ve tasdik aşamasında doğabilecek ihtilafları çözüme bağlamak ve teşkilat kanununda öngörülen hizmetleri vermesi amacı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na resen plân yapmak ve yaptırmak yetkisi tanınmasının gerekli görüldüğü'* belirtilmiştir.

Anayasa'da il, belediye ya da köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarının neler olduğu belirlenmemiş, bunun saptanması yasaya bırakılmıştır. Bu durumda yasakoyucu kamu yararını gözeterek, Anayasal çerçevede merkezi yönetimle yerel yönetim arasındaki görev sınırlarını belirleyebilir. Yerel yönetimleri ortadan kaldırma ya da etkisiz kılma amacına yönelik olmaması ve belirli alanlar bakımından geçici bir süre için kimi görev ve yetkilerin merkezi yönetim birimine bırakılması, yerinden yönetim ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü, 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı KHK'ya tâbi olan ve bu KHK çerçevesinde faaliyette bulunan bir kamu iktisadi kuruluşudur. Bu itibarla diğer kamu iktisadi kuruluşları gibi sermayesinin tamamı Devlete ait olup kamu hizmeti niteliği ağır basmaktadır. Kuruluşun faaliyet alanını ise tekel niteliğindeki mal ve hizmet üretimi ve pazarlaması oluşturmaktadır. TCDD tarafından yapılan hizmetler, bütün yurttan demiryolu ve ulaşım alt yapısını gerçekleştirilmesini sağlayacak olan faaliyetleri kapsamaktadır. Bu Kurum tarafından satış ve değerlendirmesi yapılacak taşınmazlara ilişkin plân ve parselasyon işlemlerinin yerel yönetimlere bir yük ve borç getirmeden yapılmasının kamu yararına aykırılık oluşturmadığı, imar plânları ve bu plânları tamamlayacak parselasyon plânları yapılmadan inşaatlara başlanamayacağı, değerlendirme ve satış konusunda hedeflenen amaçların gerçekleştirilemeyeceği açıktır.

Kaldı ki, TCDD Genel Müdürlüğüne tanınan imar ve parselasyon plânı yapma yetkisi yerel yönetimleri tamamen devreden çıkarıp dışlamamaktadır. Yasa, belediye meclislerine veya valiliklere; çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla TCDD Genel Müdürlüğünce yapılan ya da yaptırılan imar plânlarını üç ay içerisinde aynen ya da değiştirerek onaylama yetkisini vermektedir. Üç aylık sürenin ise yerel yönetimlerin plânı incelemeleri ve ilgili kuruluş ve tarafların görüşlerinin de alınmasına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Yine TCDD Genel

Müdürlüğü ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı plânların yapımında ve yürürlüğe konulmasında İmar Kanunu'nda öngörülen diğer usûle dair işlemlerden muaf tutulmadıklarından belediye ya da valiliklerce yapılması gereken askı, ilan ve itiraza ilişkin tüm işlemlerin bu kurumlarca yapılacağı kuşkusuzdur.

Anayasa'da imar plânlarının yapımı ve onaylanmasında, hangi idarenin yetkili olduğuna ilişkin bir kural bulunmadığından, kamu yararının gerekli kıldığı hallerde belirli bir alan ya da bölge ile ilgili olarak imar plânları yapılması konusunda merkezi idare kuruluşlarına ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığına yetki verilmesinde de Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Ayrıca, kuralda TCDD Genel Müdürlüğünce imar ve parselasyon plânları hazırlanırken imar bütünlüğünün bozulmaması koşulunun getirildiği, İmar Kanunu hükümleri çerçevesinde bu plânlara dair ilgili kuruluşların görüşlerinin alınacağı ve ilgili belediye organı ya da valiliğe bu plânların onay için sunulacağı dikkate alındığında, bu konuda mahalli özerkliğin de gözetildiği sonucuna varılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 123. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

## **VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ**

24.7.2008 günlü, 5793 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un:

A- 15. maddesiyle, 3.5.1985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun değiştirilen Ek 3. maddesinin;

1- Birinci cümlesinde yer alan " ve bu Kanunun 8 inci maddesinde yer alan ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak " ibaresi,

2- Yedinci cümlesinde yer alan " ve 19 uncu maddede belirtilen ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak kesinleşir ve yürürlüğe girer." ibaresi,

9.6.2011 günlü, E. 2008/87, K. 2011/95 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu ibarelerin, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA,

B- 1- 3. maddesiyle, 14.6.1973 günlü, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 51. maddesinin değiştirilen dördüncü fıkrasına,

2- 7. maddesiyle, 2.3.1984 günlü, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nun 4. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerine,

3- 15. maddesiyle, 3.5.1985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun değiştirilen Ek 3. maddesinin 'Bu madde kapsamında yapılan her ölçekteki plan ve imar planlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 17 nci maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümler uygulanmaz.' biçimindeki beşinci cümlesine,

4- 42. maddesiyle, 22.2.2005 günlü, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasına,

5- 43. maddesiyle, 21.4.2005 günlü, 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 32. maddesinin onikinci fıkrasının değiştirilen 'Satışı ve değerlendirilmesi yapılacak taşınmazlar, TCDD Genel Müdürlüğü tarafından çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla yapılan veya yaptırılan her ölçekteki imar ve parselasyon planları, büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan alanlar için büyükşehir belediye meclisi tarafından, il, ilçe ve belde belediye sınırları ile mücavir alanları içerisinde kalan alanlar için ilgili belediye meclisleri tarafından, diğer yerlerde ilgili valilik tarafından, planların belediyelere veya valiliğe intikal ettiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aynen veya değiştirilerek onaylanması suretiyle yürürlüğe girer. Üç ay içerisinde onaylanmayan planlar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından re'sen yürürlüğe konulur.' biçimindeki birinci ve ikinci cümlelerine,

yönelik iptal istemleri, 9.6.2011 günlü, E. 2008/87, K. 2011/95 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra ve cümlelere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

9.6.2011 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

## **VII- SONUÇ**

24.7.2008 günlü, 5793 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un:

1- 3. maddesiyle, 14.6.1973 günlü, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 51. maddesinin değiştirilen dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- 7. maddesiyle, 2.3.1984 günlü, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nun 4. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- 15. maddesiyle, 3.5.1985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun değiştirilen Ek 3. maddesinin;

a- Birinci cümlesinde yer alan " ve bu Kanunun 8 inci maddesinde yer alan ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak " ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- 'Bu madde kapsamında yapılan her ölçekteki plan ve imar planlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 17 nci maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümler uygulanmaz.' biçimindeki beşinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c- Yedinci cümlesinde yer alan " ve 19 uncu maddede belirtilen ilan ve askıya dair hükümlerden muaf olarak kesinleşir ve yürürlüğe girer.' ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- 42. maddesiyle, 22.2.2005 günlü, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6. maddesinin değiştirilen ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5- 43. maddesiyle, 21.4.2005 günlü, 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 32. maddesinin onikinci fıkrasının değiştirilen 'Satışı ve değerlendirilmesi yapılacak taşınmazlar, TCDD Genel Müdürlüğü tarafından çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla yapılan veya yaptırılan her ölçekteki imar ve parselasyon planları, büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan alanlar için büyükşehir belediye meclisi tarafından, il, ilçe ve belde belediye sınırları ile mücavir alanları içerisinde kalan alanlar için ilgili belediye meclisleri tarafından, diğer yerlerde ilgili valilik tarafından, planların belediyelere veya valiliğe intikal ettiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aynen veya değiştirilerek onaylanması suretiyle yürürlüğe girer. Üç ay içerisinde onaylanmayan planlar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından re'sen yürürlüğe konulur.' biçimindeki birinci ve ikinci cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

9.6.2011 gününde karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Serruh KALELİ

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Zehra Ayla PERKTAŞ

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Alparslan ALTAN

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

### **KARŞIOY GEREKÇESİ**

3194 sayılı Kanun'un, 24.7.2008 günlü, 5793 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değiştirilen Ek 3. maddesinde, özelleştirme programındaki kuruluşlara ait veya kuruluş lehine irtifak ve/veya kullanım hakkı alınmış arsa ve araziler ile özel kanunları uyarınca özelleştirilmek üzere özelleştirme programına alınan arsa ve arazilerin her tür ve ölçekte plân, imar plânı ile değişiklik ve revizyonlarının Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılması veya yaptırılması öngörülmüş, aynı Madde'nin beşinci tümcesinde de bu madde kapsamında yapılan her ölçekteki plân ve imar plânlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 17 inci maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci

paragrafındaki hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmiştir. 2863 sayılı Yasa'nın 17 inci maddesinin (a) bendinin ilk paragrafında, bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilânının, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durduracağı belirtilmekte, ikinci ve sekizinci paragraflarında ise 'Koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenir. Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar söz konusu alanda ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plândan etkilenen hemşerilerin katılımı ile toplantılar düzenleyerek koruma amaçlı imar plânını hazırlatıp, incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorundadır. İki yıl içinde koruma amaçlı imar plânı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanması, koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar durdurulur.'; 'Koruma amaçlı imar plânları; müellifi şehir plâncısı olmak üzere; alanın konumu, sit statüsü ve özellikleri göz önünde bulundurularak mimar, restoratör mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, sosyolog, mühendis, peyzaj mimarı gibi meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanır.' denilmektedir. Buna göre, özelleştirme programına alınan yerler bakımından, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları devre dışı bırakılmakta, koruma amaçlı imar plânı yapılmasına kadar azami iki yıl süreyle geçerli olacak geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesi yükümlülüğü kaldırılmaktadır. Ayrıca, sit alanı olarak ilân edilmiş yerlere ilişkin koruma bölge kurulunun, koruma amaçlı imar plânı hazırlanıncaya kadar geçerli olmak üzere geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarını belirleme yetkisi bulunmadığından bu konuda hukuksal bir boşluk da doğmaktadır. 2863 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümlerin uygulanmaması sonucunda, Başkanlıkça yapılacak veya yaptırılacak plânların hazırlanmasında, bazı kurum ve kuruluşların katılımıyla toplantılar düzenlenerek görüş oluşturulması ve sit alanının konumu, statüsü ve özellikleri gözetilerek mimar, restoratör mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, sosyolog, mühendis, peyzaj mimarı gibi meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanların görev alması zorunluluğu da ortadan kaldırılmaktadır.

Anayasa'nın 63. maddesinin ilk fıkrasında, 'Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır' ikinci fıkrasında da bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunlar düzenlenir.' denilmektedir. Bu kuralı uygulamaya geçiren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 1. maddesinde, bu Kanun'un amacının, korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilâtın kuruluş ve görevlerini tespit etmek olduğu, 2. maddesinde de bu Kanun'un, korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin görev ve sorumluluklarını kapsadığı belirtilmektedir. 2863 sayılı Yasa'nın diğer maddelerinin de bu amaç ve kapsam doğrultusunda düzenlendiği kuşkusuzdur. Yasa'nın ortaya çıkan yeni durum ve koşullara göre yasa koyucunun tercihleri doğrultusunda değiştirilebilmesi olanaklı ise de bu düzenlemeler yapılırken özelleştirmeyi kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla aynı konumda olan diğer kişilerin elinde bulunan taşınmazlara tanınmayan ayrıcalıkların özelleştirme kapsamındaki taşınmazlara tanınması, bunların bazı koruma tedbirlerinin dışında tutularak imtiyazlı hale getirilmesi, eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı gibi, adil bir hukuk düzeni kurup bunu sürdürmekle yükümlü olan hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmaz.

Öte yandan, Anayasa, tahrip edildiklerinde geri dönüşü olmayan veya çok zor olan tarih, kültür ve tabiat varlıklarını özel bir düzenlemeyle koruma altına almıştır. Bu bağlamda, ekonomik nedenlerle yapılan özelleştirme uygulamalarının, söz konusu varlıkların korunmasındaki kamu yararı ve Anayasal güvencelerin göz ardı edilmesi sonucunu doğurmaması gerekir. Oysa dava konusu kuralla ekonomik tercihlere öncelik verildiği, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin Anayasa kuralının dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu beşinci tümcenin Anayasa'ya aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

### **KARŞIOY GEREKÇESİ**

24.07.2008 günlü, 5793 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik yapılmasına Dair Kanunun 15. maddesi ile 03.05.1985 günlü 3194 sayılı İmar Kanunu'nun değiştirilen ek 3. maddesinin beşinci cümlesinde; 'Bu madde kapsamında yapılan her ölçekteki plan ve imar planlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 17. maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafındaki hükümler uygulanmaz' denilmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 17. maddesinin (a) bendinin ikinci paragrafında; koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının belirleneceği; belediyeler, valilikler ve ilgili kurumların söz konusu alanda ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plandan etkilenen hemşerilerin katılımı ile toplantılar düzenleyerek koruma amaçlı imar planını hazırlatıp, incelemek ve sonuçlandırmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorunda olduğu; iki yıl içinde koruma amaçlı imar planı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanmasının, koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar durdurulacağı hükmüne bağlanmıştır. Sekizinci paragrafında ise koruma amaçlı imar planlarının; müellifi şehir plancısı olmak üzere; alanın konumu, sit statüsü ve özellikleri göz önünde bulundurularak mimar, restoratör mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, sosyolog, mühendis, peyzaj mimarı gibi meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanacağı ifade edilmektedir.

Anayasa'nın 'Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması' başlıklı 63. maddesinin birinci fıkrasında; 'Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirler alır.' hükmü yer almıştır. Maddenin gerekçesinde ise; Devlet, tarih ve kültür varlıklarının korunmasını temin etmeli, bu

varlıkları koruyucu tedbirleri ihtiva eden mevzuatı geliştirmeli denilmek suretiyle devlete tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve desteklenmesi konusunda gerekli tedbirleri alma görevi verilmiştir.

Dava konusu kuralda ise özelleştirme programına dahil edilmiş taşınmazlarla ilgili (sit alanı ilan edilmiş olanlar da dahil) olarak 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 17. maddesinin (a) bendinin ikinci ve sekizinci paragrafında belirtilen ilke ve yükümlülöklere uyma zorunluluğu kaldırılmak suretiyle her ölçekteki plan ve imar planlarının yapılması sürecinde kültür ve tabiat varlıklarını Koruma Kurulları ve koruma amaçlı imar planlarının devre dışı bırakıldığı gözetildiğinde bu alanların amacı dışında kullanımının kolaylaştırıldığı açıktır.

Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 63. maddesine aykırı olup, iptali gerektiği düşüncesi ile verilen karara karşıyım.

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ